

Położony na pograniczu Polski i Białorusi Kanał Augustowski to jeden z najpiękniejszych i najcenniejszych zabytków polskiej kultury hydrotechnicznej. Jest nie tylko obiektem unikatowym ze względu na walory historyczne, ale również perełką dla miłośników żeglugi, turystyki wodnej i pięknych krajobrazów.

Kanał Augustowski fot. mat. prasowe

Kanał Augustowski to dziedzictwo kulturowe i historyczne naszego kraju. Unikatowy obiekt w skali europejskiej, który aktualnie łączy drogą wodną tereny Polski i Białorusi. Łączy pokolenia, pozwala na aktywne spędzanie czasu w otoczeniu wody i przyrody z licznymi atrakcjami, gdzie każdy może przekonać się, jak wygląda przeprawa przez zabytkowe śluzy, których mechanizm działania nie zmienił się od blisko 200 lat – podróż Kanałem

Augustowskim jest jak podróż w czasie.

To jedna z najdłuższych sztucznych dróg wodnych w Polsce, administrowana przez Wody Polskie. Jego długość wynosi 101,3 km, z czego 82 km przebiegają w granicach Rzeczypospolitej. Znajduje się na nim 18 śluz – 14 po stronie polskiej, jedna w pasie granicznym, a trzy po stronie białoruskiej. Różnice poziomów wód pomiędzy poszczególnymi zbiornikami wynoszą od 0,8 do 9,8 m.

Kanał żeglowny, podziałowy łączy dopływ Narwi – Biebrzę z Niemnem poprzez jeziora augustowskie oraz rzeki – Nette i Czarną Hańczę. Na jego szlaku znajduje się aż 12 jezior. Kanał jest unikatowym obiektem nie tylko ze względów czysto zabytkowych, ale również turystycznych. Z uwagi na urokliwy krajobraz wokół, piękno Puszczy Augustowskiej co roku przyciąga tysiące turystów.

Zbudowany w pierwszej połowie XIX w., kanał był największą inwestycją hydrotechniczną Królestwa Polskiego. Inicjatywa budowy narodziła się w czasie wojny celnej między zależnym od Rosji Królestwem Polskim a Prusami, polegającej m.in. na nakładaniu zaporowych ceł na spławiane Wisłą towary. Kanał, łącząc dopływy Wisły z Niemnem, a ten z Bałtykiem, miał stać się sposobem na ominięcie pruskich opłat celnych.

Historia rozpoczyna się w roku 1823, w którym zaprojektowanie kanału powierzono gen. Prądyńskiemu. Budowa ruszyła rok później. Zatrudniono przy niej blisko 6 tys. robotników, którzy większość prac wykonywali ręcznie. Droga wodna została oddana do użytku w 1839 r.

Zakończenie wojny handlowej z Prusami oraz rozwój kolei sprawiły, że Kanał Augustowski nie spełnił pokładanych w nim ekonomicznych nadziei. Z naszego punktu widzenia ma to pozytywne aspekty, ponieważ kanał utrzymał swój oryginalny, dziewiętnastowieczny charakter. Śluzy zachowane są w większości w oryginalnej formie i wciąż wykorzystywane do pokonywania różnic wysokości pomiędzy poszczególnymi odcinkami. Niezmiennie

funkcjonowanie tej drogi wodnej odbywa się według założeń opracowanych przez gen. Prądyńskiego.

Kanał Augustowski jest atrakcją turystyczną o randze międzynarodowej. Tworzy wraz z otaczającym go krajobrazem integralną całość. Jego fenomen polega na harmonijnym połączeniu naturalnych, wyjątkowo cennych na tym obszarze, walorów przyrodniczych z zabytkową strukturą historycznego obiektu hydrotechnicznego. Atrakcyjność trasy pod względem krajobrazowym i jej krajoznawczy charakter sprawiają, że jest on jednym z najciekawszych wodnych szlaków turystycznych w Polsce. Z roku na rok cieszy się coraz większą popularnością motorowodniaków, kajakarzy i turystów. W rekordowym, z uwagi na liczbę prześluzowanych jednostek, roku 2020 wody kanału pokonało ponad 46 tys. jednostek!

Obiekt został wpisany do Rejestru Zabytków MKiDN, od 2007 r. stanowi pomnik historii. Kandyduje także do wpisania na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO. W roku 2021, podczas Kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Inżynierii i Badań Wodno-Środowiskowych, europejscy hydrolodzy uhonorowali go nagrodą Regional Hydro-Environment Heritage Award jako skarb inżynierii hydraulicznej.

Administratorem Kanału Augustowskiego jest Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”, które odpowiada za remonty śluz, utrzymanie drożności drogi wodnej oraz dba o otoczenie kanału. Historyczna i przyrodnicza wartość obiektu stawia przed Wodami Polskimi ogromne wyzwania. Z jednej strony konieczne są inwestycje, które poprawiają bezpieczeństwo i jakość żeglugi, z drugiej należy nieustannie pamiętać o tym, że mamy do czynienia z cennym zabytkiem. PGW „Wody Polskie” dokłada wszelkich starań, aby ta wyjątkowa droga wodna była utrzymywana w dobrym stanie, nie tylko teraz, ale również z myślą o kolejnych pokoleniach.

źródło: oprac. na podstawie – <https://bialystok.wody.gov.pl/kanal-augustowski>